

166

Р19 Ср II 62 А

РЛСр II 62.4

Р II 166

Р II 166

О ЕЗИКУ

И

ПРАВОПИСУ СРБСКОМ.

Списао

Јован Бџоградац.

Ј. Б.

19822

1867.

У НОВОМ САДУ

трошком Игњата Фукса.

Матица српска

P198-100-1

1885

ОБЩЕСТВО

ПРАВОНЕСЪ СЫВЕСКОМ

Синдром

1885

Handwritten signature or scribble

1885

1885

1885

1885

У сваком народу, коме е суђено вышу просвѣту постизати, бѣва, да му се език у првој поли вѣка свога дочинява и усавршава, и то све трудом поединих просвѣћених народника; — а у другој поли, кад народ већ узмету (Culminationspunkt) свое просвѣте превали, опет бѣва, да читави нараштаи свою просвѣту понайбоље езиком своих врлих и бољих прѣдкова добываю. — То е тако закон творчества, кога у сваком живом створу — понайбоље у самом човеку — виђамо.

Западњаци су у друго доба ушли, мы пак стоимо у првоме: — они су већ сынови, кои наслѣђено уживаю; мы смо пак истом сада отцеви, кои теку, т. е. кои у просвѣту ступамо и уедно свой език изображавати морамо.

Ту се само још пита: коим пачином?

Нѣмци вѣдачке струке стое прѣма своје народу као неки особити од њега одцѣпљени слой, и то зато, што они свой език по постепенем развѣткѣ просвѣте свое нимало развѣили нису, него се езицима туђим служише, и тако едан крпеж од езика сачинише, коим се народ од њих оддѣли. — Истина е, да њихов език у гибкости и творежљивости нашем

езику ни налик ние, ал' опет имамо живе свѣдочбе, да се и њихов език знатно развијати могаше, — и то се дало у радионама (Werkstätte) нѣмачким. — Ја сам у тим њиховим радионама много врѣме провео, и са удивљењем и поштовањем ума човечиег слушао сам лѣпе и сгодне назве разних халата и послованя на чисто нѣмачком езику. — То изображени Нѣмци до данас још опазили нису. Они су изводили и упражњивали етимологију свога езика, — ал' то све им оста без икаквог плода за език свой. — Они употребљаваше те употребљаваше речи свог езика, као прост зидар цигље, који не пита из чега и како е цигля сплѣскана. —

Ал' език живог народа никако се цигљи сподобити неможе. —

А како су Хелини радили, кад су у просвѣту ступали? Они свой език из себе израђиваше. — Истина, њихов език био е за развијање и способан; — а у томе му наш език поблиз стои. — Зато ја мыслим, колико поле можемо да непримамо крпеж од наших западняка, и да бы то нама срамота било чинити, нама, који смо духом выпренији од њих, и који идемо да своју славенску просвѣту у буйну свѣтовладу произведемо.

А најзад ја немыслим све и свашта да посрбимо, већ зато не, што се никако порећи неможе, да мы искључиво србску просвѣту не производимо, него да свѣтску просвѣту настављамо.

Сад ми е изјавити: шта ја овом књижицом хоћу? Хоћу 1. да покушам доказати, како се едан књижевни език сачинити може (сада имамо езика колико списателя);

2. да посвѣдочим потребу старог правописа (са малом промѣном) за развитак езика нашег; и

3. хоћу да покажем, како нимало тешко ние нове и боље србске рећи ковати нег' што бы нам ма икоје туђе byly. —

О народу србском.

Мы Србљи ступамо сад у оно доба, гдѣ народ из стана чути у струй самосвѣсти и самославе прелази.

Сви други народи су овај превижан стик*) у животу своме без икаквог осврта прелазили — мы Србљи застанимо се и освѣстимо се!

Овај превор (Wandlung, Verwandlung) у народу србском одговара сасма превору нарави човечие, кад он прелази из доба дѣчачкога у доба юношко. Тада му особност у највећој опасности бива: загубити се тѣлом и душою као што то сваки Србљин тугом види на садашњим появима у народу нашем.

Ал' Србљин е юнак у душевном као и у крвавом бою, па ће он до мала још доживети, да ће

*) У изразу: где! човек у стикѹ умре!? т. е. у најтањем дотекѹ прошлости и будућности — im Momente, im Augenblicke — ganz kurz.

Стик е она цета (mathematischer Punkt), на којој иглица магнета почива, гдѣ се у њој стичу рс и рѣс; — стик е она цета срѣд шестара, у којој се краци (Halbmesser) стичу; — стик е оно најмаиошние у простору ил' у врѣмену, гдѣ се двојства сутичу (сутика —!) и сбывања подтичу. —

сва зла, која га томе, минути, чим овај неуклонив превор претрае.

Мы ћемо нашу народну просвѣту получити, — ал' то мора другим начином бити, него што то у западних народа бѣше, — већ зато, што мы, њихови вршњаци (по првом заметку државе) сасма другу, и то: грозну прошлост имамо, — и што се кроз пет вѣкова иза њих у яду и невољи челичисмо.

Наш народ ће свой език прѣма своме душевном развѣтку изобразити. Њмци на пр. то не могоше и зато ће Србљи много выши степен просвѣте постићи него они. —

Њихов изображен език не носи пуним правом име езика њмачког. — —

О ЕЗИКУ.

Човештво е стик у творству вселене, — у њему се стичу и наливаю струе обоих главних дѣлова свега творства: естества и духова.*)

Од органа човечиег тѣла творе органи говора (уста, плућа и пр.) речи, као симболе поймова, кои су из предѣла естества и из предѣла духова у њему поникли. — Изражаи и фразе су му црте из облика (физиономие), а књига му е прави снимак духа његовога, народнога.

*) Онај, кои човека први назва микрокозом прѣма макрокозму, тај е погрѣшно прѣма другом главном дѣлу творства — прѣма духову. Духово е човеку тако исто макрокозам као и естество.

Све творство у свом истовету (der Schein der Identität*) и мѣновету**) (der wechselseitige Austausch), — сва природа у својој окраси и својим животањем роморе и говоре нами, — а тумач овог дивног ромора и говора — то нам е овај красан и выпрен език народа нашега.

Овај наш език нам е најстариј — а што више — жива књига наша. У њој има записника чак од оних наших дѣдова, кои су се први у животу видели, — па све без прекиде наставили се записником са записником чак до наших рођених отаца и матера. — Са овом књигом смо се родили; ову књигу треба нам прву учити, с њоме треба да живимо, да се просвѣтимо, и с њоме да се прославимо.

Просвѣта, која из лона народа ниче, истовета се постепено у јавном животу и са езиком његовим.

Народ, докле још у скотоводству живи, држи сву земљу као одну обшту пашу, а поедина мѣста, гдѣ се марва пош и гдѣ се стодно пландуе, добываю имена, као на пр. Камепдин, Войковце, Люково и пр. —

Та имена иду не само на она мѣста ил' бунаре, него и на њихову околину, те свако име значи коју пустару. — За краеве ил' меће тих пустара не пита се много — оно се већ зна од прилике. —

Кад се пак свѣта више наплоди, и пустаре се почну преоравати, е кад просвѣта прву руку

*) Истота — Identität.

**) Менувати, Вук рј. —

на ту землю метне, онда из пустара постану потеси и населбине, међе ил' границе им се обљеже, а имена таквих заглава остаю она иста.

Такове пустаре су у симболики духовной: речи, као на пр. дух, душа, дус, ум, разум и пр., кое су наши прѣдци стекли и нама оставили, да их испунимо, прерађуемо, и краеве и међе им обљежимо.

То испуњавање и оквртање (Grenzen setzen, ein-fassen) поймова из оба предѣла вселене трѣба сваки народ собом да изради. — Из своје собствене муке сдрава снага долази; — туђа мука **слаби**, ако е драговољно дана, — а клетву собом носи, ако е отета.

Познавајућ и запад и свой народ смѣло могу рећи, да ћемо мывѣштине у радovima, и знања у теченю стварном од западняка много попримити, — ал' у предѣлу горњег макрокозма — у духову — ту ће выпрен дух нашег рода боље и даље извађати и више тећи него они. —

У том мом увѣреню настао сам овдѣ нарочито млађе Србље, кои се у вардање свѣтских мѣновета мало ил' нимало нису упуштали, опоминяти, да се единог и чистог раза србског духа, езика свог, свойски прихвате, и њега д'онде нѣгую, докле нам год струя западнячке просвѣте у наш народ буде пробияли.

Дух западнячки, са високе просвѣте своје и са преобильношћу людства свога хоће ворност*) (Orig-

*) Вор, das Werden, das Uswerden; ворност има исти корен као и Originalität, — орл. —

nalität) нашу да наруши. Овај дух проѣда нас, као што кыселик челик прогриза.

А ту нам е сасма другачије воевати, — јуначка десница ту у вѣтар бие, — ту духови стое на бра-нику. —

Ја нимало не сумњам, да нећемо одолети. Дух народа нашега, који е са челикове перовитости своје нас узкос толиких напасти и јада кроз вѣкове одржао, — заиста ће и у боју духовном витежки одолевати и коначно се разгранати у највышу славу имена србскога.

Човек выспроног духа богатии е у рѣчима и мѣновит е у изражаима. Исто тако бива и у народима: духом таличан народ има већ из основе език савршении, углађении и богатии.

Изван грчког и латинског езика нема од новиих народа савршениег езика од славенских.

Наш език е у коренима речи и у разности изражая особито богат и за високу просвѣту диван материял. Уз ово иде му и то, што е сдобе (Form Gestalt) изображеног езика арапског многе попримио.

Ал' на жалост рећи морам, да наш прост човек свой език боље зна него мы ображеници.

Погледаймо само, како он свое мысли у говор ставля.

Да изображен ие, то ћеш тек докучити, кад из његовог говора коју рѣч извадиш, па га запиташ: како он то разуме? Тешко да ће ти одмах одговора дати, — на зашто? — што су у њега мысао и речи и читав слог само едан складаицѣлац.

А одкуд то, да наш быстар човек запне на оно питање?

Ту смо сад на међи појмова чути и свѣсти, простоте и просвѣте.

Човек заиста просвѣћен у своме езику, неће се бунити, и намах ће ти дати одговора.

Та разлика долази отуд, што е појмовање у простог човека синтетично а уз изображеног пак утакмице и синтетично и аналитично.

Душевни развитак код човека сад се свори (*sich nach einem inneren Punkte zusammenziehen*) сад се развори, и тако двояким радом, сад синтетичним сад аналитичним све то већи круг свѣсти, знања и душевне снаге добыва.

Ова два начина у човеку већ измалена започну и трају ципом д'онде, док сав обор живота његовог не испуне.

У простог човека обор живота његовог бива мањи и не мѣња се толико, зато и аналитична снага духа његовога све мање у рад стае, — те с тога она и малаксава онако, као што у човечјих мишица бива, које мање вѣжбамо.

Овај наш быстар прост човек, овај цѣлац (*personifizierte Vollkommenheit*) ако сад још и у маленом обору, — то нам е овај красан, гибак, сладак и выпрен език нашег народа. — Он е у обору своме већ толико набујао, као ни у едног народа на свѣту. Пун златне руде и живодатне силе, само још жељно изгледа на радине, кои ће га дићи још и у процвѣт духовни, да постиди сѣни просвѣћених барбара старог вѣка и женску надутост западняка наших.

Од нас Србаља, кои смо год више мање до просвѣте дошли, више смо Нѣмци, Французи, Талијани

и др. него Србљи. Да правих просвѣћених Србаля истом буде, треба нам свойски радити; и тај рад морао бы бити овај:

- 1.) да сав език из живога народа у речник и из њега у сву књигу уведемо*), и
- 2.) да свой език из корена учимо, како наши стари себи речи творише, и да истим начином себи език за горњи макрокозмос — за духово — изводимо.

Од како се почело србским народним езиком писати има два доба: у првом имасмо чист србски слог са измѣшаним старославенским речима, а сад имамо србске речи у слогу нѣмачком. — Мана као мана!

Да у србском езику изображени нисмо, посвѣ* дочева се из слѣдећег:

Узми на пр. описивати лице ког човека, ил' стас ил' ход његов; ил' узми описивати две куће и међи разлику њихову; — узми описивати дуд и багрену и разлику њихову; — разлику измеђ пера од гуске и писаће перо челиково; — разлику измеђ два табака артие. Носиш штап — де напиши ми разлику измеђ твога штапа и оног изданка ил' гране, одкуд ти е штап одсѣчен; — еси л' земљемѣр — опиши ми плану (Landschaft), коју по сву годину полазиш и гледаш; — еси л' војник — ал' доста.

Ако едно од ових улога добро изведеш, онда

*) На жалост морамо назати, да у Вуковом речнику многих красних речи има, за кое наша књига још и незна — !!! —

си изображен Србљин; — ал' ако то само на туђем езику умеш, — онда ниси изображен Србљин; — ако пак ни на едном езику добро не умеш, онда никако ниси изображен

Да дубље у себе загледамо, ево и ово: Читам я едноч са Кума-Кузмом књигу, кою е едан вѣље изображен Нѣмац, написао бы, и у којој он пут свой по нашим земляма описуе, кад на еданпут мой кум рече: „Кр.. м. њ...в! ма одкуд он то све спази! Ја већ тридесет година живим овдѣ, па ни пола тога ни на ум узео нисам!“ —

О купљеню речи по народу.

Ја сам кое из народних пѣсама и пословица, кое пак по самом народу речи, изражае и фразе купио, и прѣмда ми е суђено было, по туђим народима тепсти се, сакупих ипак до 5.000 речи и до 3.000 фраза, коих у Вуковом речнику нема.

Наш народ е у обиму живота и велике природе све потање појмове быстро схватио и за чудо лѣпо и чипо (*fein*) изразио*); до нас е само, да ово цвѣће чистог духа србског покупимо и у перивой свѣту и потомству на излог изнесемо.

Ал' ка тому хоће се труда; но и овај труд досадан е само из почетка; — кад човек узме већ хук за чим, оде он и без пола муке.

*) На пр. почети (*anfängen*) и одпочети (*in der angefangenen Arbeit fortfahren*); захтѣти се (коме што вѣсти) и прохтѣти се; — наслонити се и налегнути. —

Господин Ђорђе Марковић, коме се види суђено, истом послѣ смрти познан и уважен бити, вели, да од Крушедола до Дивоша (4 миље) у народу многих хиљада речи има, о којима наша књига још и незна. Он вели, да се те речи већином код стариих жена налазе, и, кад ствар ову психологично посматрамо, сва е прилика, да е тако. — Женска глава ние толико к наступном дѣлованю као к варданю люди и свѣтских мѣновета створена, и наравно, да у позниим вѣку, гдѣ се у њой женски раз опет све више мужкоме сподабля, множина поймова се накупи, и сваки поям свой сгодан израз да добия.

О ствараню нових речи.

За овим е још понависти запело у народу нашем. Ђдни иду и кую нове речи, — други трче за њима и вичу: не куйте! не труйте!

И јдни и други право имаю: и куйте и не труйте!

А да одкуд нам овај наш език? — Од наших дѣдова. — А есу л' они речи стварали? Да како, отуд нам се и език створи. —

Тако ту нема више питаня —, народ и не може за поймове, до којих никад и не долази, речи стварати.

Мы, кои више у душевном животу радимо, — нама трѣба ту речи правити, — ал' те речи мораю руде и слобе чисто србске бити, иначе нису наше.

Наши су прѣдкови свой език тако скроили и дотерали, да им се начудити не можемо. Мало кое речи има, у којој се корен не види чист као што се дно у быстрой води види.

Ал' они су нам език д' онде израдили, докле су га сами требовали. Мы гремо у просвѣти даље, и зато нам трѣба свой език онако исто, како су га они за себе стварали, за себе израђивати. — А то и хоћемо. —

Ал' у том лѣпом намѣреню ево нам и сметње. Од наших Србаля кои су просвѣту и науке од западняка примали, има многи, кои тамо на туђем език у добывене поймове на истом език у србски говор уводе.

Ту нам трѣба у главу узети :

1. да е сав именован западнячки по себи већ сам крпеж;

2. да изображени западняци већ сами слуте, како њихова просвѣта иде да се сурва и све вѣде (Wissenschaften) из темеля да се преруше; и

3. да и од себе поноситом србском роду, како до неког степена самосвѣсти дође, никако по ћуди бити неће, туђим речима свой лѣп език нагрдити.

А питам даље: да л' е која најлѣпша туђа реч Србљину познатия од најгоре србске речи? *); —

да л' ћемо просвѣту западнячку онаку, каква е, терком (Patrone) преносити у наш народ?; —

*) Кое ће Србљин брже разумети и утубити, ил' frontseite или простас (сравни иконостас); — а ко е узаймац а ко ли е позаймац? разеднакост (Symetrie)? — одкайник? —

да ли ћемо они хиљада туђних речи, кои Нѣмци у своме езику имаю и мы попримити у наш езык, кои се боље и лакше развијати дае но икоји?*)); —

или ћемо просвѣту западнячку као аманет од старих народа учити, а уедно у своме народу из темеля радити, да нашим юним духом старой все-ленской просвѣти такову свѣжину подамо, којом ће она моћи свой тек и развитак наставити, и име Србско доцниим народима на углед изнети.

Као што прѣ рекох: да се у нашем езику јасно виде записници разних вѣкова, из којих дух прѣд-кова наших прозире.

Први основ за савршен езык морао е бити у презывкама, т. е. поедини гласови без икакве промѣне у себи, и којима се први люди само пре-зиваше, — још не говорише.

Презывке у звѣрѣма немаю оне разности као што у човештву, из узрока, што у звѣрад ника-квог душевног поступка по нараштајма не 'ма.

Нѣмци зову то Sprache der Thiere, — ал' звѣ-рад не говори него се само презываю. —

Такових презывака имамо још и сада, као на пр.: яох, ох, ой, пст, хм и пр.

*) Погледай нѣмачки езык у предѣлю духова, гдѣ по една реч разне појмове назначуе, и у томе се по-мажу крпежом ендерет, weiteret, бѣберет, niederet Бе-гriff, ал' се служе речима латинским и другим. —

Презивке су први вèси*) из органа животина. Из ових презивака починише се поврѣмено речи, и видимо их (презивке) у предлозима чисте, и у коренима од части и прерушене.

Презивци чинише прво доба у развитуку духа и езика у човештву, а речи са предлозима и коренима чине друго доба. Треће најновије доба види нам се у речима са дометцима. Ови су најновије частице речи у сваком езику.

Речи са предлогом, кореном и дометком зовем развиене речи, а у којима које од овог што фали — прости.

У којима само корен има, те су за појмове духовне најсгодније, као на пр. шал, плах, лах, тех, плас и пр.

Развиене речи ипди имаю три частице: предлог, корен и дометак. Ове три частице не спаяю се лако, ер по слуху нашег ува, и по строю наших органа мораю се још по гдѣкој гласови измеђ предлога и корена с јдне стране, и измеђ корена и дометака с друге стране умећати, — и те спаяјуће гласке зовем спойкама. Као на пр:

*) Вес дер аллgemeinste Begriff für den Laut überhaupt; сравни са весак, das Hallen aus der ferne; весна (пролѣће, кад глува зима престане и сва природа за уво и за око оживи, кад се види и чув —); — весница (чески, село), гдѣ се веса више чув него ван села; — весео (не ћути); Wesen; латинска реч vestige? —

Примѣри

сложених речи и њихових частица.

предлози	спойке	корени	спойке	дометци
уз	а	брат	—	и
—	—	гор	уш-и	-ца
—	—	кров	н	ат
—	—	бѣл	ас-а	ти
у	н	ић (т)	—	и
—	—	овн	уй-с	ки
—	—	дѣч (т)	ур ли	я
—	—	гред	ур-и	на
—	—	дуг	у-љ	аст
—	—	дрв	л(ь) ан	ик
—	—	црп	љ	ен
—	—	црт	љ	аг
по	—	прав	ля	ти
—	—	Срб	љ	ин
—	—	коп	љ	е
—	—	зем	љ	а
—	—	виш	њо-в	ик
у	—	топ	ље-н	ик
—	—	бай (я)	ад	ка
—	—	црн	ад	ак
—	—	рот	к-в	а
—	—	брад	в	а
—	—	крет	њь	а
за-т	—	вор	и	ти

предлози	спойке	корени	спойке	дометци
—	—	чув	ар	(кућа)
—	—	буц	м	аст
—	—	крт	и-н (ь)	ак
—	—	пер	а-и	ца
—	—	тел	е-и-с-а	ти
—	—	ючер	аѡ	(дан)
су	но	врат	—	и
од	а	слат	—	и
од	—	удар	и	ти
об	—	шт (ь)	и	на
о-с	—	нов	—	а
—	—	кулх	ец	ати
под	а	вит	—	и
—	—	чеш	љ-уг	а-ра
—	—	мил	ут	ин
—	—	стар	ке	ля

І. Предлози

ба, бес, в, ва, ваз, го, га, за, за-до, за-ко, за-не, за-о, запо, из, из-по, из-не, к, ка, ко, ла, ле, на, на-го, на-по, над, на-до, не, не-до, низ, о, о-с, об, од, о-по, па, пара, по, под, пона, по-на, по-од, посу, пра, пре, пре-до, пре-из, при, при-по, про, про-из, с, с-по, с-т, с-по, са, си, с-не, со, с-по-не, су, су-но, су-по, с-под, т у (вѡ), у, уз, у-на, иш, че, ча, ше, ца.

II. Корени (некои)

бав, баб, буб, бах, баг, бок, вар, вал (вл), вар, вѣл, вес (-ак), вор, доб, дар, дѣл, ток, тѣк, сад, ком, стам, струк, сип, сын, сѣн, сѣт, сег (сяг), суд, тле, труп, тег, хвал, хаб, хлад, ход, хор, худ, цѣл, цѣп, чин, чет, шар, шиб, яд

III. Дометци (некои)

ав, ев, иво, ив-ни, аг, ад, уђе, еж, ия, ая, (ој)ка, (ин)-ка, ик, (ен)ка, ски, (уй)ски, ла, ло, эљ, (ељ)ив, ат, ам, ик, ство, на, што, ене, ар, ор, ки, аст, (а-)ти, ест, ат, (ут)ак, ац, че, ача, иш, уша — — — —

Из ових предлога, корена и дометака правим механичким начином речи, и то овако:

Узнем кои корен, па припајам дометке и предлоге редом.

У том спаяњу употребљавам спойке (од предходећих овдѣ примѣра (само онда) кад се наставим, да ми се предлог ил' кои дометак баш мора прилагодити ка корену.

Кад таку коју реч нађем, која бы ми се србском уву складна учинила, онда

1. гледим, да познам значење корена, и то налазим у збирки мојој, гдѣ уз корене многе од њих изведене речи из разних љезика пописане имам, па

2. онда премышљам, шта ми та евфонично добро скована реч од себе значи.

Ево примѣра:

1. Корен стас. Прилагодећ предлоге уз њега нађем на ове евфоничне добре нове речи: про-

стас, пастас, опостас. Сад гледим у мою сбирку корена, и нађем тамо уз овај корен његове одводе: човек лѣпог стаса, иконостас, стасат, стасати, *stasis*. — Из ових речи познам значење корена, и ово ми се види: узправност, призор и узорност, и намах ми се учини, да простас значи Frontispice, Frontseite eines Gebäudes oder Gegenstandes. — опостас, die rückwärtige, der vorderen Frontseite entgegengesetzte Seite, а пастас (сравни са парог, паперс) die Seitenansicht rechte o. linke. А стас већ по себи може се пренети од човека на сграде, сданиѣ лѣпог стаса, Styl? — И тако народ већ говори кућа стасита. —

2. Корен **перо**. Сачиним реч перовит, а уз народне речи витоперити, кочоперан, учини ми се колико *elastisch*, а поровитост колико *Elastizität* (пружност в *Dehnbarkeit*, н. пр. злата —)

3. Корен **плас**, у речима пласт, пластати, опопластити, *plastica*, и начине ми се речи:

пласа, die Fläche überhaupt,

пластика, Plastik als Wissenschaft u. als Kunst,

пласма, der Begriff der Plastik überhaupt

(сѣхай се речи вѣс)

пластац, regelmässiger Körper.

4. Корен **тел** (из презивке тл) у речима тле, тыл, подтыляк, тыли (час) (im gleichen, demselben Augenblicke, gleich gleich) тела у Банату, eine ebene Stelle an einem Körper теле (што в равно с обе стране кад се окоти), телей, телуђе између две теле ножа, мача то в. Rücken, Teller, стел-я, с-тлати, *tellus*, турски: телфа, срб. талог. Ту ми се

начини реч: телац (сравни са пластац) ein Körper von lauter geraden Flächen eingeschlossen.*)

5. Корен **кант** у речима кантар, разкантати (die Grenzlinie zwischen rechts o. links zwischen her u hin, zwischen mein u. dein bestimmen) пољс. kant, kantak, латински canteriolus, canterius. Тако овај корен по себи већ значи ону црту на телцу (гл. горе телац), у којој се две теле (гл. горе) сучелявају. —

Више од две теле не могу се никако у једној црти, но само у једној цети (mathematischer Punkt) сугећи, и онда би се таква сдоба (Gestalt) на једном телцу звала раг (Ecke, — сравни ragen, рага, (са велики кукови коњ мршав; рагастов? рог) а рагаст било би колико ескиг

6 Корен **гран** у речима грана, руск. грановитый (ескиг), Gränze, пољск. грањ (Ecke), срб. гранути, разгранати се, фр. grand, сравни: грон. — Овдѣ би гран-ак значило што би из трупа (Körper**) више изникло него што је раг, тако на трупу звѣрског ил' човечијег тѣла биле би руке и ноге његови гранци;

*) Из бубле бублац, ein runder unregelmässiger Körper; лобта, ein runder regelmässiger Körper;

Кундац, ein länglicher an einem o. an beidem Enden abgerundeten Körper;

облац, Cylinder.

**) труп 1. Körper überhaupt 2 der Ober- u. Unterleib 3. die Haupttruppe; тѣло, der Körper eines Thieres, Menschen; лѣш (ина) (Leiche) der todte Körper; стрвина der todte Körper eines Thires.

7. Корен **грон** у речима гр̄о̄ня, гронтуля, гронтуляво, — Gruppe, grössere Gruppe, gruppenhaft o. in einer Gruppe vereinigt.

8. Корен **вор** у речима поворка, извор, превор, т-вор, с-т-вор, за-т-ворити, Wort, verbum, словачки vgraviti (чекски praviti). Овај корен значи колико нѣмачка реч das Werden, и нѣмачка реч das Wort боля є него оно: въ начале бѣ слово — war das Wort). Зато поворка значи etwas Gewordenes, wiederholt angesetzt; превор значи да се нешто ст-ворено преиначива; извор значи мѣсто гдѣ се нешто ст-вори. — Ту ми се начини реч ворност (Originalität) са истим кореном као и origin (без **в**). —

9. **ре** у речима рт, рета, рат, сртати чекски harsovati, пољс. herzt, herszt, harc, erst, Fürst, мац. harsz, лат. rixa(?) Riss, reissen, р'ѣпура. Све ове речи носе значај позитивности у крайној мѣри, и зато га узех за појам positiv. *)

10. **гасло** (пољски), чекск. heslo *хасма*, енгл. hest, Geheiss, турс. я с а к, срб. уз х а с и т и с е (?) Пољски и чекски значи колико Losungswort, parole, а зато треба ово гасло да примимо у наш език, да се већ еданпут нѣмачког л о з и н к а опростимо. **)

Овим начином посматрања налази се на многе

**) Молим сваког, да прѣ но што ће казати неваля, себе добро изпита: да ли є он сав превелик појам схватио и усвоио, кои се у лошой речи positiv има.

*) Од свию туѣих речи најсличниє су нам арапске и турске, а најнесграпниє су нам нѣмачке као на пр. бирцуз файхтичаво, и новосадски яузн. — —

речи, које нам у њиховом значењу јасније постају, као на пр.

ОСНОВА, из корена нов са предлозима **о** и **е**, и са дометком **а**; **п**лана, из које су речи **п**ланина **п**ро**п**лана**к**, **п**лана**д**овати, и тако значи **п**лана *Landschaft*; **п**ланина *aug. groteske Landschaft*; **п**ро**п**лана**к** *ein Öffnung zwischen Terraingegenständen, wo hindurch im Hintergrunde eine Landschaft sichtbar ist*; **п**лана**д**овати *in der freien Landschaft behaglich ruhen*; нѣм. *Planke, Plänker.*

Ро**м**а (варош) из корена **р**о**м** у речима **р**о**м**орити, **р**о**м**инјати, пољс. *rum* (*Lärm*), нѣм. *Lärm, Ruhm* фр. *rumeur*. — Тако **Р**о**м**а значи колико *Lärmstadt*.

башка, *fürbas*, баш, бахер (баер) Баха (варош Бая), *Bach*, убах, бахом, бах (*Gundulić*), бѣхма (*radic. Mikl.*) бахнути (куд), бакнути кога. —

Кика (*das Kopfhaar*), кичица, пољс. *kiez*, *кіхус* (*veraltet Kraft*) сравни са киком Сампсоновом.*)

сан (*hohe Würde*), лат: *sanser* (дизати се), *senes, senator, σενυός.* (?) —

чвор, свор, жврк, чврст, сврдо. —

себе, себнути се, *σεβας.*

соб, соба, пољс. *sobić se* (*sein Zimmer mit Möbeln versehen*), *sopha*, софра. Соба инди значи *ein Wohnzimmer*.

сѣтъ, сат (у еванђељу славенском и грчком)

*) И данас кажу наши: покикади се, — а у Цигана е највећа срамота бити без дугачке кике. —

колико суд (Gefäss), саћура, лат: saturn, сат (Zelle) саће (Wabe). Наше сат инди значи неки суд у чему се нешто налази.

ЧЛОВ, чловити (aufrecht stehen, шенити кера —), чил, чело, лат. celse, excellencia, тал: ciel.

ЕВ, ewig, вѣк, енгл. ever, маџ. ev, прамати Ева. Спореди уз Ев Ад (ама), кое значи арап: колико земља. Тако Адам има име од земљѣ, а Ева од врѣмена, од ваздуха. — —

ХОР, пољс. hogoваѣ (аргатовати), hогват (прост човек, подан спахи), срб. хоро (коло), горопад, *хороватѣш* (tanzen), чешк: hогumратем, стар. слав. хоровада, руск. хороводъ, пољс. короводы (Umstand), срб. коро, коротати (мртвог — —), турски хора-темпек (tanzen тупкати —), захор, пољ. hогно Тѳрfererde), чешк. hгнес (земљ. лонац), хоругва, Oriflamme, Horizont; Црногорци се у Цариграду зову Хорватима. —

Из свег овог се види:

1. Како се сви ѣзици, кои су нашем сродни, а нарочито Славенски ѣзици, са нашим понавше у корену истоветаю; како се у дометцима, кои су и тако најновиѣг створа, понавше разликую.

2. Како се на овом пољу још много радити може.

3. Како се нове речи само овим начином добро творити могу, а не онако: да се узме една туђа реч, па за ню да се коя србска у стику скуѣ.

Ово бы могао само онај чинити, кои се ѣ у разликованю корена од других частица већ повише упражњавао. —

Колико смо своме љезику невѣшти, посвѣдошава се новим кованим речима: признаница, улазница, позорница (зашто не бина?), обвезница, приложница, задушница, ... ица, ... ица...

4. Како нам треба речник корена свию нам сродних љезика, поред којих све одведене речи стоје.

5. Како нам треба и едан речник по азбуки дометака. Покойни Бешлић израдио је едан такав речник, па га је предао „Матици Србској“ и умре — а данас још изгледа његова сирочад на будкою подпору са труда отчиног у књижевству србском. —

О правопису.

Желим, да наш љезик своју свѣжост, творежљивост и сдобност сачува кроз вѣкове, т. е. да не престаје удиљ плодити се, развијати се, подмлађивати се, — и онда, кад му већ даљег дочиняваня не буде, т. е. кад остари и млађану своју гибкост са углађености (кою само са старости долази) промѣне, те навалице стаменили (verhärten) се пође, да остане као стара силна и вѣлелѣпа будва (grossartiges Bauwerk) народима млађима на удив.*) —

Ова моя желя понукнула ме премышљати о љезику нашем, и извела ме најпослѣ на ту мысао и увѣрење: да се стари правопис најбоље на то употрѣбити може, да се њиме наш љезик кроз многе вѣкове подмлађива т. е. љезик књижевни, љезик изображених Србаља. — —

Слушајућ, како наш народ за своје мысли, ха-

*) Нѣмачки љезик ние се ни едан вѣк развијао. —

лате и окрете свагда сгодну реч има, ил' е посве-
лако у току говора **сачини**, сназио сам, да
он то по неком од своих дѣдова, ил' боље рећи,
од своих прабаба наслѣђеном терку (Patrone) ради.
— Но какав терак? Никакав други, него
строга и точно разликовање корена од
предлога и од дометака.*)

Пошто сам ово докучио, одмах ми е пало на
ум, да нама, туђим езицима омањеним, стари пра-
вопис најбоље орудие бити може, како бы
се и нама, као оно и нашем простом брату, у
уму едан терак створио, коим бы смо и
мы нове и красне речи за предѣле духа
нашега лако стварати, и створене речи
разумети могли.

Зато сам се потрудио покушати, стари право-
пис онако да удесим, како ће овой великой и пре-
важној цѣли добро одговарати, а при том никакве
стегобе у писаню не причинявати.

Као што у нас многог, од западне струе нанеше-
ног пустог олоша има, такав едан олош нам е оно пре-
цѣњивање граматике, т. е. у ужем смыслу. — Посма-
трањем речи на коег садашњих езика бива баш као
што и са лулама: на истоку држи се онај край луле,
кои е најчисти и најдрагоцѣни (џилибар) у усти, а
у пустих западняка то баш наопачке бива. —
Тако исто е и са граматиком. — „Шта е предмет
граматике?“ — „Дометци поединих речи.“ А баш

*) У наших ображеника нема разлике измеђ почети
и одпочети, дати и подати, прохтѣти и
захтѣти се.

дометци су у свима езицима најповише частице речи, и мѣняю се и изостаю*) поврѣмено, гдѣ пак корени и предлози скоро свагда исти остаю. На пр. наш народ вели: док ъ мене млада, и док ъ мене младог: нека Бог благослови, и нека Боже благослови..... А и овај примѣр. Мой прадѣд са синовима своим преселио се быо из Бѣограда у Панчево, и прѣм да се звао Пауновић буде прозван Бѣоградец. То ъ было прошавшег вѣка, сад га небы прозвали Бѣоградец, него Бѣограђан(ин).

С' отим губу дометци прѣма корену и предлогу свою важност. Ови су у свима славенским езицима скоро ти исти. —

На основу тога ставлямо правило

1. Да се предлози свагда еднако пишу т. е. од свагда од, об свагда об, и пр. —

2. Да се корени у почетку никад не мѣняю, — а на краю да се само онаке промѣне чине, кое евфонии нашої знатно сметаю. као на пр. ка(п)нути, па(д)нути, пла(х)нути, гру(в)нути, гу(т)нути и пр.

3. У коем се езику већ у почетку књижевно-сти край од корена тако премукне ил' прерушави, ту се може само искати, да се у коренима Ъ а Ы постоянно држе. —

*) Ово понавше у нашем езику бива; на пр: онакви, онакви, онаки; видиш, виш; какови, какви, каки, казати, казти. — Ово краћање речи видело се и на Хелинском езику, чим више у просвѣту улазише

4. Дометци да се пишу по еѡфонии *)

Једина сметња была бы: у коренима ставляти **Ѣ** и **Ы**: я, **А**: за ову єдину тегобу сачинио сам овдѢ таблицу свию корена, кои се са **Ѣ** и **Ы** пишу.

Ова су три писмена: **Ѣ**, **Ы** и **А**: права браћа славенска. **Ѣ** є южно, **Ы** сѡверно а **А** западно.

Казаће кои закрљени јотовац, да є то трудно, загледати у таблицу: гдѢ се у корену **Ѣ** ил' **Ы** меће:, ал' я кажем, да нимало више труда не стои, као кад у нисаню пазим, хоћу л' под ил' пот, од ил' от и пр. мећати? — Овим загледањем у таблицу навикнемо се корен у свакој речи и нехотице посматрати, а баш то се овим правописом и хоће, из узрока прѢд наведених. А загледавање за дуго трајати неможе ер бы се за кратко врѢме запамтило, гдѢ **Ѣ** ил' **Ы** долазе, — а уз то бы нам од сваке речи корен и створ њезин быстро у памети остао.

*) Стари правопис є у дометцима за наш єзик погрѢшан. По њему мећемо мы на краю **Ѣ**, а овамо већ пишемо мѢсто видилѢ, видно. —

Тако и у прилагателним По старом пише се великїй, велик ая, велик оє а мы кад већ пишемо великїй, трѢбало бы писати и велик ая и велик оє. Рећиће ми когод: да ми не изговарамо на краю ая, оє Истина, ал' мы не изговарамо ни оно їй, ый. У нас є тай глас и на том мѢсту тако кратак и слаб, да се и не чує, на пр мали. Ја у моим музикалним складбама имам такових самогласника, за кое ни ноте не мећем — а кад пѢвам нико од слушаоца и неопажа, да их не изговарам. — То бы још за Чехе било, кад бы аз буку узели, ер они продулюю прилагателна на краю.

По оваким терачким правопису писало би се свугдѣ еднако, а читало би се како кои хоће. Ја као рођени Бачван пишем сад и **Ѣ** и **Ы**, а читам чисто **е** и **и**. Какво би нам то зло било?! —

Евфончни правопис ни едан народ примио нис, а и сами Словаци, кои су га из почетка прихватили были, оставили су га.

Маня правила би нам была:

1. Велико **я**, **є** и **ю** да нема, и да се на томе мѣсту пише велико **І**. На пр: Јелен, Јанко, Јуни и пр.

2. **Пре**, да се као предлог пише са **е**, а као корен са **Ѣ**; на пр. пребити, и прѢко, прѢд.

3. Да у трећем лицу пишемо: **ка за о**, **за кле о**, и пр.

4. Да у пѣвању **Ѣ** изговарамо гдѣ се иоле може. —

5. Да у кованю речи за выше: духовне: поимове старе корене и дометке мећемо, а за стварне назве да наше ниже самогласнике и наше сбрчане сугласнике узмемо, као што већ и чинимо, на пр. строити — штроити, свор (Centralisation:) чвор, смук, шмук, чењ: (ein eingefügter Theil;) член (Mitglied:) члан (ein Theil einer Fläche:) чест (Ehre) част 1. Traktation, 2. Theil*) учитељ, списатељ, родитељ —

*) И член и члан (чест и част) су едан исти корен са различитим самогласницима. Такових има многи, као на пр роѣ, раѣ; грѣб грѣб, грѣб; лап, лѣп, лип, леп; и пр: —

Новосађани начинеше виц: Од како не ста че сти, нема ни части. —

6. Има речи, које су од евфоние етимологично изкварени и по корености в већ дотѣривати не-трѣба. Гл. таблицу III.

7. А има их, у којих се писмена у почетку (по гдѣкоим прѣдѣлима) не изговарају, а трѣба их ипак писати, због лексикографие. Гл. таблицу VI.

8. Да се одканемо садашњег аченя. Узело се у правило акати, гдѣгод се може, а без основа. — Има зато и проти тога шта наводити. Тако на пр. хрбат чуемо на западу, а хрбот на истоку; Алесандер чух од едног Ужичана. — Тако се говори и цркава и цркви, а мода хоће да се ачи, па се пише цркава прѣмда то у нашем езику ружно звони. —

То иде по евфонии и по предѣли, и никако се не да по граматике установљати. — Гдѣ в ту граматике: добар вече! и лако ноћ!? —

О нагласцима.

Нагласци су знакови над писаним речима, чим се разлике међу у превияню гласа.

У свакој речи има едан самогласник, који найвиши тон иште. Тај самогласник зове се те-мѣнац, други пак прѣд ил' за њим стојећи самогласници зову се сугласи.

Сваки преход гласа са едног самогласника на други зовем преглас (Modulation des Stimme).

Сугласи прѣд теменцем дижу се постепено све

о едан тон до найвышег, до теменца; а сугласи
иза теменца падаю све о едан тон ниже до по-
слѣдъег найнижег.

Сугласи прѣма ясным теменцу губе се у
неясности и брзини изговора. —

Има речи, гдѣ теменац у почетку, гдѣ у осрѣђу,
и гдѣ на краю стои. На пр. ударити, наговѣ-
рати, и аратѣс! — Ово треће, мыслим, да нема
другог у езику нашем. —

А има речи, коє њих више едан теменац
држе, и коє се зато као една реч изговараю, а гдѣкоє
као една реч и пишу. На пр. бѣзтрага! дѣжа-
вола, настрану, едалибисмога, наговѣра-
лисмога, наводу, узпѣт, умало, залуд
и пр. —

Теменац по себи ниє свугдѣ единак. Он се раз-
ликує разним дурањем и разним прегла-
сом у самом себи.

По дураню има га кратког и дугог.

1. Кратак теменац є ил' оштар као на пр.
било, ил' прост, као на пр. вода.

2. Дуги теменци су
прости, на пр. млѣко; ил' су прегласни.

Прегласни теменци:

- а.) подайни прости, на пр. Бѣг, дан, нѣх;
- б.) подайни оштри (кад се ко зове, куне ил' у
лютини кад се каже) на пр. Бѣг, мамо!
- в.) надайни (gen. pl.) кѣня, жѣна. —

Кад бы се нагласци у ноте ставили, онда бы
се они овако дали:

Кратки нагласци	}	прост (вѣдо)	
		оштар (бѣло)	
Дуги нагласци	}	прост (млѣко)	
		подайни прост (Бѣг, дѣн, нѣн)	
		подайни оштар (Бѣг! мамо!)	
		надайни (кѣва, жѣна)	

Овако се види, да србски ѣзик има шест струка нагласака.

У Нѣмаца се много пути прегласи правописом означују, као н. пр. Seele (сѣле), Meer (мѣр), mehr (мѣр), That (тѣт); а оштроћа овако н. пр. kennen (кеннен), alles (алес), Mann (ман).

Има Србаља, кои се истим начином служе; на пр. Илијн (Илин) сијњи (сињи), сијне (сунце сине),

Нагласке сам сачинио из једне прости педице (1), и ту сам ставио како тон код сваког теменца иде: прост кратак (1); оштар „ (1); прост дуг (—); подајни прост дуг (—); „ оштар „ (—); и надајни (1). —

Ове слобје нагласка су прости и одговарају подпуно евфонии, којом служе. Некоима ће се криво учинити, што ја овдје нове нагласке мећем. По моме мненију имам ја пуно право, у колико се на правди оснива, да су ови бољи него стари на сумце сачињени. —

З а г л а в.

Овај правопис е, као што се види и као што е речено, правопис наших стариих са малом промѣном у дометкама.

Он се оснива на етимону, на својству србског језика и на евфонии.

Ови три чиниоци сваки има своје мјесто, и почем о својству нашег језика овдје даље ништа казивати није, остаје ми о етимону и евфонии још коју рећи.

У свакој речи, у сваком слогу први крај иште етимона, послѣдни пак еуфонију.

Ово се види у прози, кад би се више ставова ил' периода еуфонично еднаки почињали, т. е. кад би у почетку свагда која иста реч стаяла, без

да се што набрая. У овом случаю починало бы на пр. кад он, (послѣ) кад његов отац и пр —

Ал' без набрајня у почетку сваког става исту реч чути, врло немило бива. —

Да први край речи етимону, а послѣдњи еуфонии припада,*) види се још и из рима самог, на пр. среће и веће, и цвѣће и веће. Оно прво еуфония налази за боље, и то је зато, што су у другом примѣру еднаки сугласници у обоим слоговима на *в* и *в*, а у првом нееднаки *р* и *в*. —

Даље имам о потреби старог правописа још навести, да њиме измалена већ на пажњу корена натѣрани бивамо, и с отим способни будемо друге славенске езике брже научити; — а учићемо их у будуће све више. — Нашима ће се, кад овако изоштрени буду, у читаню иних славенских езика у први мах учинити, као кад у туђој кући кога знанца нађу. —

Кои бы приметили, да има још и кратког и дугачког *ѡ*, и да има и дебелог и танког *ы*. — молим да увиде да се овдѣ неиде на развитак етимологије, него на установљење пробытачног и на прѣдног правописа, — да се иде на то: да език наш своју млађану гибкост у вѣкове одржи, да се подмлађивати непрестаете, и да наше потомке приуготови на лако учење других славенских езика, кое ће до мало више требовати него што је код наших отцева и самих нас было. —

*) И тако то одговара сасвим и правопису овоме. —

ТАБЛИЦА I.

Корени са ы.

брыз(гати)	мыт(и)
бык	мыт(ити)
быле	мысл
быстр(о)	мыц(ати)
быти(и, добыти)	мыш
зыб(ка) (зыпарати)	мыш(ица)
зыв	ныр(ати, нур)
вы	ныт (уныл)
вык (вычан)	пльв(ати) (плути)
выр (у води)	прышт
выт(и, der Ruf —)	пыр(инач)
выя(ти)	пыт(ати fragen)
грыз(ти)	рыба
дым	рыв(ати)
дыня	рыг(ати)
дых(ати, дух —)	рыд(ати)
кыв	рыѣ
кры(ло)	рын(ути)
кры(ти)	рыс
кыв(ати руком)	скыт(ати)
кыд(ати)	смык(ати, смук)
кып(ити)	стрыц
кыс(сло, -нути)	стыд
кык(а)	сын
кыч(ици) (од: кыка)	сып(ати)
лык (der Bast)	сыр (Käse)
лыс(ина) лыст (Wade)	сыт (satt)
лых(о) (излыш-)	ты (2-го лице)
мы (1-во лице множ.)	тык(ва)

тыр (Stoss, турити)	хыт(ня) (ати)
тыт (fett)	цык(а)
тыц(ати)	цыган
хыж(а)	

ТАБЛИЦА II.

Корени са ђ.

бѣг	вѣх(ати, вѣати)
блѣд	вѣн(ац)
брѣг	глѣб, у -ити (гр. жлѣб)
брѣме	глѣж(аѣ)
брѣн	гнѣв
бѣда	гнѣз(до)
бѣл	гнѣт(и)
бѣс	грѣх
врѣд(ити, у-)	дрѣти (на-)
(вредити што)	дѣва
врѣж(а)	дѣд
врѣм(е)	дѣл (дѣо)
врѣт(и, за-)	дѣло
вѣд(а, свѣд-ок)	дѣте
вѣдро	дѣт(и куд)
вѣђе (обрве)	ждрѣбе
вѣк	ждрѣбие
вѣн(о)	жлѣб (гл. глѣб-)
вѣра	звѣзда
вѣст	звѣр
вѣт (вѣђе, савѣт)	зрѣти (са-)
вѣтар	зрѣти (за-, на-)

зѣв	(ити, див) кѣи	прѣти	(ити) ѣо
клѣт	(ити) ѣи	прѣсан	(ити) ѣо
клѣшт(е)	ѣи	пѣга	(ити) ѣо
крѣс(ати)	(ити) ѣи	пѣна	(ити) ѣо
лѣ, ли	ѣи	пѣниз	ѣо
лѣв(о)	ѣи	пѣсак	(ити) ѣо
лѣз(ти, лазити)	ѣи	пѣх (уз-) (пѣшак)	ѣо
лѣк	ѣи	рѣка	(ити) ѣи
лѣн	(ити) ѣи	рѣт (обрѣсти)	ѣи
лѣп	(ити) ѣи	(рѣч од река, рещи)	ѣи
лѣп(ити)	ѣи	рѣш(ити)	ѣи
лѣс (у. ити)		слѣд	ѣи
лѣто		слѣп	
лѣх(и, лея)		смѣт(и)	
лѣш(ина)		смѣх	
млѣко		снѣг	
млѣти		спѣх (пѣх)	
мнѣти		срѣд(а)	
мѣж (ein Metall)		срѣна	
мрѣж(и)		срѣт(ати)	
мѣн(а)		стрѣл(а)	
мѣра (мѣртик)		стрѣх(а) (Dach)	
мѣс(ец)		сѣвер	
мѣх, мѣшина		сѣд (graue Naag)	
нѣга (нега)		сѣд(ети)	
нѣжан		сѣк(ира)	
нѣм		сѣн(ка)	
плѣви		сѣн(о)	
плѣн		сѣт(а)	
плѣсаѣ		сѣт(овати)	
прѣ (кад собом корей быва)		сѣни	
прѣма		сѣ(ти)	

сѣ(яти)	цѣл(ац, -ити)
трѣб(ати)	цѣл(ивати)
трѣб(ити)	цѣна
трѣз(ан)	цѣп(ати)
тѣло	цѣсар
тѣс(но)	цѣста
тећи	хлѣб
цвѣл(ити)	хтѣти
цвѣт	ѣд, ѣдко, ѣсти
црѣв(о)	ѣзд(ити)
црѣп	шлѣм
цѣв	

ТАБЛИЦА III.

Корени са изврнути или избаченим словима.

вр(х)нути, врнути,	об(в)ычай
заго(м)нетка ди(в)ка	об(х)орити
кабина (клабина)	об(в)ратити
ка(к)о	об(в)ѣхати
к(л)абаст	обра(м)ница
к(л)обасица	о(д)кинити
л(а)хко	о(д)канити се
макнути (махнути)	о(д)творити
мо(л)ба	о(д)тићи
насап	отети (одети, -яти)
об(в)ала	па(к)
об(в)арити	пак(л)ост
об(в)орити	по(и)ћи
об(в)оаяк	помр(а)чина

пре(и)ћи	чвор (свор)
пр(е)кос	ч(л)ун
пре(к)оноћ	ч(л)ень
расап	ч(л)ови
све (все)	ч(л)о(в)к
срнути (рснути)	штроити (строити) (ско-
стуб (стълпъ)	пити)
сунце (слнце)	шиляк (силяк)
т(л)апавица	што (что)
т(л)апия	штета (чтета)
тит (тлъст, fett)	џеп (жеп)
т(л)ући	ѐдноуд(н)ити
х(в)оѐ	ѐдно(д)ничити

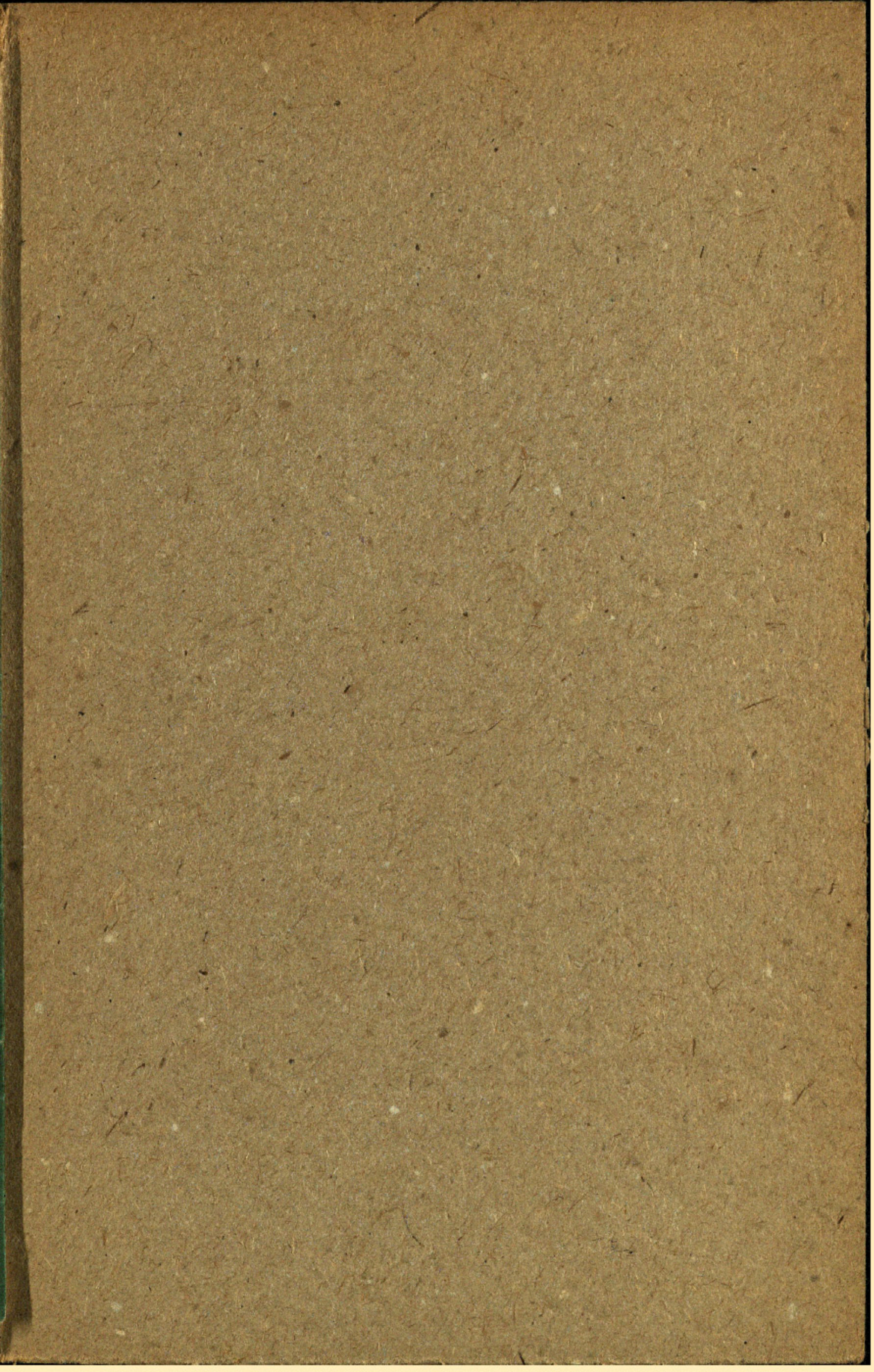
ТАБЛИЦА IV.

Речи, у коих се прво писме обычно не изговара, а треба да их пишемо: охолост, птица, пчела, пшеница, хабен, хала, харчити, хвала, хватати, хижа, хвой (хвое, ое), хлад, хлѣб, ход, хомут, хоро, храна, храпати, хрбот, хтѣти, худ (schlecht, böse), хула. —

Погрѣшке штампарске.

Стр.	4.	одоздо	редак	12	мѣсто	было	—	была
"	7	одозго	"	11	"	са	—	за
"	7	одоздо	"	8	"	Камепдин	—	Камендин
"	8	"	"	11	"	извађати	—	израђати
"	9	одозго	"	7	"	перобитост	—	перовитост
"	17	"	"	"	"	домегци	—	дометци
"	18	одоздо	"	8	"	бес	—	без
"	20	"	"	16	"	поровитост	—	перовитост
"	25	"	"	6	"	не	—	ме
"	27	"	"	3	"	прерушави	—	прерушава
"	31	"	"	19	"	безтрата	—	без трага
"	31	"	"	19	"	дођавола	—	до ђавола
"	31	"	"	18	"	настрану	—	на страну
"	31	"	"	17	"	наводу	—	на воду
"	31	"	"	10	"	било	—	било
"	31	"	"	7	"	темепци	—	теменци
"	31	"	"	4	"	Бог	—	Бог
"	31	"	"	4	"	мамо	—	мамо!

БИБЛИОТЕКА МАТИЦЕ СРПСКЕ

Р 19 Ср II 62. 1